

Μοτίβα και αρχέτυπα

Οι άνθρωποι δεν σκέπτονται με αφηρημένες έννοιες, αλλά με εικόνες και αποφασίζουν με βάση τις προσωπικές τους αντιλήψεις.

Οι άνθρωποι, μπροστά σε εναλλακτικές λύσεις δεν επιλέγουν πάντοτε με ορθολογικά κριτήρια, αλλά συχνά υπό την επήρεια κάποιων βαθύτερων αντιλήψεών τους, κυρίως σε ένα μη-συνειδητό επίπεδο. Οι αντιλήψεις αυτές έχουν διαμορφωθεί με την προσωπική και συλλογική εμπειρία ζωής και εργασίας και σχετίζονται έντονα με τα συστήματα αξιών των ίδιων, αλλά και του οικογενειακού και εργασιακού τους περιβάλλοντος.

Αυτό συμβαίνει γιατί, όταν ερχόμαστε σε επαφή με το γύρω κόσμο, χρησιμοποιούμε ορισμένα φίλτρα πρόσληψης της πραγματικότητας, τα οποία με τον καιρό σχηματίζουν επαναλαμβανόμενα μοτίβα (*patterns*). Κάθε καινούργιο ερέθισμα (γνώση, γεγονός ή στοιχείο) που κάνει νόημα γι αυτούς, είναι γιατί το συσχετίζουμε με κάποιο οικείο μοτίβο. Αν όμως δεν μπορούμε να το εντάξουμε πουθενά, δεν το κατανοούμε και έτσι το διερευνούμε, το προσπερνούμε ή απλώς αντιδρούμε σ' αυτό.

Η ύπαρξη και δράση των μοτίβων της ανθρώπινης συμπεριφοράς, που συνήθως γίνονται κατανοητή ως προς τις αιτίες και τα αποτελέσματά της μόνο εκ των υστέρων, επηρεάζει σημαντικά το τρόπο με τον οποίο χαρακτηρίζουμε και κατηγοριοποιούμε διάφορες καταστάσεις, αποτιμάμε τα κριτήρια που χρησιμοποιούμε για να αξιολογούμε τα δεδομένα και τελικά λαμβάνουμε τις αποφάσεις μας.

Τα μοτίβα αυτά αντανakλούν αρχετυπικά στοιχεία, που ενυπάρχουν σε όλους μας και που σύμφωνα με τον Πλάτωνα και τον Jung μας επιτρέπουν να δούμε τη γενικότητα πίσω από τις λεπτομέρειες του συγκεκριμένου. Τα αρχέτυπα εκφράζονται με σύμβολα, εικόνες, χαρακτήρες και καταστάσεις, που αποτυπώνονται κυρίως σε μύθους, όνειρα, μεταφορές και διηγήσεις. Εκδηλώνονται με διαφορετικούς τρόπους, ανάλογα με τη προσωπικότητα, τη κουλτούρα, το χώρο και το χρόνο, είναι δυναμικά και αμφίσημα και σε αντίθεση με τα ατομικά στερεότυπα που χωρίζουν, μας επιτρέπουν να ανακαλύψουμε τα κοινά στοιχεία που μας ενώνουν και έτσι διευκολύνουν την ουσιαστική επικοινωνία μεταξύ μας.

Γι αυτό, στους ζωντανούς οργανισμούς η τάξη δεν προκύπτει μέσα από περίπλοκα συστήματα ελέγχου, αλλά από την δράση ελάχιστων αρχετυπικών αρχών, που όπως οι παράξενοι ελκυστές του χάους, λειτουργούν ως οργανωτικοί παράγοντες της ανθρώπινης δράσης.